

❀ นางอนงค์ บุระวงศ์ ❀

ประเภทเครื่องทอ (ผ้าย้อมคราม)

ผ้าฝ้ายย้อนคราม

ผ้าฝ้ายย้อมคราม

“การย้อมคราม” เป็นงานหัตถกรรมของไทยที่มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษมาอย่างยาวนาน สีครามเป็นสีธรรมชาติที่มนุษย์รู้จักกันมานานกว่า 6,000 ปี การทอผ้าด้วยมือไว้ใช้เองของชาวภูไทเผ่ากะเลิงที่บ้านนาayang ตำบลบ้านบาก อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร แต่เดิมจะเย็บผ้าด้วยมือให้เกิดเป็นเสื่อผ้าเพื่อใช้สำหรับสวมใส่ ด้วยการใช้มวลของดอกฝ้ายที่บานเต็มที่แล้วนำมาเข็นเป็นเส้นฝ้าย จากนั้นนำมาย้อมน้ำครามเพื่อให้เกิดสีสันทสวยงาม และนำมาทอเป็นผืนผ้าที่สร้างเอกลักษณ์ให้แก่บ้านนาayang มาจนถึงทุกวันนี้

การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา

นางอนงค์ บุระวงศ์ เกิดและเติบโตที่บ้านนาayang ตำบลบ้านบาก อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ได้เห็นครอบครัวทอผ้ามาโดยตลอด จึงเกิดเป็นความผูกพันตั้งแต่นั้นมา นางอนงค์ได้มีโอกาสช่วยเหลืองานของครอบครัวจึงได้เรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการทำงานต่าง ๆ มาจากนางเวียง บุระวงศ์ ผู้เป็นย่า โดยคุณย่าให้นางอนงค์เริ่มฝึกทอผ้าพื้นธรรมดา ก่อน เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ จากนั้นจึงได้เริ่มฝึกย้อมคราม จนสามารถสร้างสรรค์ผลงานผ้าย้อมครามได้สำเร็จ

ผ้าฝ้ายย้อมคราม

ผ้าฝ้ายข้อมคราม

นางอนงค์เป็นผู้มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะเรียนรู้งานผ้าข้อมอยู่เสมอ ซึ่งนางอนงค์ใช้เวลาฝึกฝนไม่นานจึงสามารถสร้างสรรค์ผลงานผ้าข้อมครามที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านนาอย่างได้สำเร็จ นางอนงค์ยังคงสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองในทุกขั้นตอนเพื่ออนุรักษ์และสืบสานงานหัตถกรรมผ้าข้อมครามของบ้านนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ นางอนงค์ยังคงฝึกฝนพัฒนาทักษะฝีมือของตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นเวลากว่า 24 ปีมาแล้ว

ผ้าฝ้ายข้อมคราม

ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะฝีมือเชิงช่าง

ผ้าย้อมครามเป็นงานหัตถกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของคนโบราณที่นำใบครามมาใช้ในการย้อมสีเส้นฝ้ายเพื่อให้เกิดเป็นลวดลายหรือสีที่มีความงดงาม เพื่อให้ได้สีน้ำเงินจากครามต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ จึงจะทำให้ครามออกสีได้ดีและติดทนนาน

นางอนงค์จะเลือกใช้ใบครามที่มาจาก การปลูกของตนเอง โดยนางอนงค์จะใส่ใจตั้งแต่ขั้นตอนของการปลูกต้นคราม เพื่อให้ได้ใบครามที่มีคุณภาพสามารถเก็บใบครามได้ถึงหนึ่งปี และเมื่อนำมาย้อมสีจะได้ครามออกสีน้ำเงินที่มีคุณภาพ โดยการย้อมสีนางอนงค์จะทำการย้อมทั้งหมด 40 รอบ จะทำให้เส้นฝ้ายมีสีน้ำเงินเข้ม เมื่อนำมาสร้างสรรค์ทำให้ผลงานมีความสวยงาม มีสีสันโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์

การย้อมสีครามเป็นการย้อมที่มีความพิเศษและแตกต่างจากการย้อมสีธรรมชาติทั่วไป ซึ่งจะต้องก่หม้อและให้อาหารครามในปริมาณที่กำหนด โดยมีสัดส่วน คือ คราม 1 กิโลกรัม น้ำต่าง 1 กิโลกรัม น้ำเปล่า 20 ลิตร และนำน้ำปูนใสมาผสมเข้าด้วยกันทั้งหมด แล้วทำการคนส่วนผสมให้เข้ากันในเวลาเช้าและเย็น แล้วจึงพักไว้หนึ่งอาทิตย์ จากนั้นนำเส้นฝ้ายที่ได้เตรียมไว้มาย้อม นับเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ความชำนาญเป็นอย่างมาก จึงจะสามารถย้อมสีครามให้ออกมามีสีน้ำเงินสวยงาม

ผ้าฝ้ายข้อมคราม

ผ้าฝ้ายย้อมคราม

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

เอกลักษณ์ผลงานผ้าย้อมครามที่มีความโดดเด่นฝีมือนางอนงค์ คือ ลวดลายที่มีความละเอียด สวยงาม นางอนงค์ยังคงสร้างสรรค์ลวดลายแบบดั้งเดิม เช่น ลายนาค ลายขอขาววัง เป็นต้น เพื่ออนุรักษ์และรักษาภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเอาไว้ นอกจากนี้นางอนงค์ยังคงย้อมครามด้วยวิธีแบบโบราณ ตั้งแต่การเลี้ยงดูต้นครามด้วยวิธีธรรมชาติ การก่หม้อ และการนำเส้นฝ้ายมาย้อม จนเกิดเป็นเส้นฝ้ายที่มีความสวยงาม เป็นเอกลักษณ์

ผลงานที่เกิดจากทักษะและความชำนาญ ที่นางอนงค์มีความภาคภูมิใจมากที่สุด คือ ผ้าฝ้ายลวดลายคลื่นแม่น้ำโขง ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ที่นางอนงค์ได้ใช้ทักษะและจินตนาการสร้างสรรค์ออกมาจนเกิดเป็นผลงานที่มีความพลิ้วไหวของสายน้ำ ผลงานมีความสวยงาม และสร้างชื่อเสียงให้แก่นางอนงค์มาจนถึงปัจจุบันนี้

ผ้าฝ้ายย้อมคราม

การถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาผลงาน

นางอนงค์มุ่งมั่นตั้งใจถ่ายทอดความรู้ของตนอย่างต่อเนื่อง โดยได้เดินทางไปเป็นวิทยากรสอนการย้อมครามให้แก่เด็กนักเรียนตามโรงเรียนหรือหน่วยงานที่มีความสนใจงานผ้าย้อมคราม เพื่อหวังให้เด็กเยาวชนคนรุ่นใหม่สืบสานงานหัตถกรรมที่เป็นมรดกของบรรพบุรุษให้คงอยู่ต่อไป

ในด้านการพัฒนาผลงานนางอนงค์ยังคงพัฒนาผลงานให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น เสื้อ กระเป๋า ผ้าคลุมไหล่ ผ้าห่ม เป็นต้น โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์และกรรมวิธีการสร้างสรรค์ผลงานของบรรพบุรุษด้วยตนเองในทุกขั้นตอน นอกจากนี้ นางอนงค์ยังคงพัฒนาให้ผลงานผ้ามัดหมี่มีลักษณะยาวขึ้น จากแต่เดิมต้องมีการต่อหัวต่อท้ายเพื่อนำไปใช้งาน เมื่อผ้ามัดหมี่มีขนาดยาวขึ้นทำให้เพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ผู้ใช้งานและผลงานมีความวิจิตรสวยงาม เมื่อนำไปสวมใส่ทำให้ดูโดดเด่นเป็นที่ชื่นชอบของผู้คนโดยทั่วไปที่พบเห็น